

Brjef stjórnarráðsins til sýslumannsins í Þingeyjarsýslu um sveitfesti þurfalings. **106**
9. ág.

Hreppsnefndin í Presthólahreppi hefir áfrýjað til stjórnarráðsins úrskurði sýslumannsins í Norður-Múlasýslu, dags. 10. febrúar 1914, sem ákveður, að Guðfinna nokkur Halldórsdóttir skuli ekki teljast sveitlæg í Skeggjastaðahreppi, þar-
eð álita verði, að hún hafi unnið sjer sveit í Presthólahreppi.

Hreppsnefndin hefir að visu áfrýjað þessu máli löngu eftir að sá frestur var liðinn, sem tiltekinn er í 76. gr. fátækralaganna. En stjórnarráðið hefir þó tekið áfrýjun þessa gilda vegna þess, að drátturinn er ekki hreppsnefndinni að kenna, því þegar þjer, herra sýslumaður, birtuð hreppsnefndinni úrskurðinn, tilkynnið þjer henni, að þjer ætlið einnig að leggja úrskurð á málið, en úr því varð aldrei, sem líka var rjett úr því hliðstætt yfirvald hafði úrskurðað það, og gerðuð þjer ekki frekara við það þartil hreppsnefndin hreyfði því við yður. Drátt þann, sem af þessu hefir leitt, verður stjórnarráðið að átelja.

Að því snertir nefndan úrskurð sýslumannsins í Norður-Múlasýslu, þá verður stjórnarráðið að telja, þótt tekið sje tillit til nýrra upplýsinga, sem fylgdu áfrýjunarskjalinu, að úrskurðurinn sje rjettur.

Samkvæmt þessu ber að telja nefnda Guðfinnu Halldórsdóttur sveitlæga í Presthólahreppi.

Þetta er yður hjermeð tjáð til leiðbeiningar og birtingar fyrir hreppsnefnd Presthólahrepps.

Úrskurður sýslumanns:

Eftir að hafa fengið umsögn hreppsnefndarinnar í Skeggjastaðahreppi hjer í sýslu í brjefi, dags. 27. desember f. á., með einu fylgiskjali, um sveitfestismál stúlkunnar Guðfinnu Halldórsdóttur á Rauфарhöfn, er þjer, herra sýslumaður, lögðuð undir úrskurð minn síðast í brjefi, dags. 1. október f. á., er svonefndur úrskurður hjermeð lagður á þetta mál.

Eftir upplýsingum þeim, sem fyrir liggja, er Guðfinna þessi Halldórsdóttir, sem aldrei hefir gifst, fædd í Skeggjastaðahreppi 10. júlí 1853, og flytur árið 1875 inn í Presthólahrepp og dvelur þar og í ýmsum öðrum hreppum þar til hún árið 1890 flytur aftur inn í Presthólahrepp úr Skeggjastaðahreppi og dvelur þar samfleytt í 9 ár. Árið 1899 fluttist hún í Skinnastaðahrepp en árið eftir 1900 aftur í Presthólahrepp, og við manntalið í Húsavíkursókn árið 1906 er hún talin til heimilis þar í hreppi það ár. Vorið 1912 er hún enn í Presthólahreppi og hefir þá ekkert heimili, svo hreppsnefndin þar varð að útvega henni húsnaði og borga fyrir það 10 kr. úr sveitarsjóði, og varð það tilefni til þess, að hreppsnefndin þar vildi fá viðurkenningu fyrir sveitfesti hennar í Skeggjastaðahreppi, en hreppsnefndin í Skeggjastaðahreppi hefir neitað um slíka viðurkenningu aðallega af því, að hún telur Guðfinnu hafa verið flæmda burt úr Presthólahreppi árið 1899 til þess, að hún ynni sjer þar eigi sveit.

Um burtför Guðfinnu úr Presthólahreppi árið 1899 er svo skýrt frá í brjefi oddvita Presthólahrepps til oddvita Skeggjastaðahrepps, dags. 16. maí 1912,

106 að hún hafi verið búin að dvelja þar í hreppnum 9 ár samfleytt ýmist hjá móður sinni eða sem vinnukona, að farið hafi verið að liða að því, að hún yrði þar sveitlæg. Hafi »því verið stuðlað til þess, að hún viki burt úr hreppnum eitt ár«, enda flutti Guðfinna næsta ár inn í hreppinn aftur. Virðist oddviti Presthólahrepps telja það skyldu hreppsnefnda, að firra hreppinn þeim vandræðum og tjóni, sem af því geti hlotist, að alveg efnalaust fólk verði þar sveitlægt, sbr. brjef hans til yðar, herra sýslumaður, dags. 26. júlí f. á.

En um þetta atriði farast Guðfinnu sjálfri þannig orð í yfirlýsingarskjali, er hún hefir handsalað nafn sitt undir á Raufarhöfn í votta viðurvist 13. desember f. á.: »að eg vildi verða kyr í Presthólahreppi árið 1899, en var flæmd þaðan burtu að tilhlutun hreppsnefndarinnar, sem ekki vildi leyfa mjer að hafa heimili í Presthólahreppi það ár«.

Það virðist því nægilega upplýst í málinu, að hreppsnefnd Presthólahrepps hafi árið 1899 gert ráðstafanir til þess, að Guðfinna, er þá var fullvinnandi og ómagalaus, gegn vilja sinum yrði að flytja burt úr hreppnum um eins árs tíma til þess, að hún yrði þar ekki sveitlæg, en slíkt framferði sveitarstjórna verð eg að álita koma algerlega í bága við fátækralöggjöfina og ýmsa yfirvaldsúrskurði í sveitfestismálum, t. a. m. landshöfðingjaúrskurði 27. febrúar 1891 (Stj.tið. s. á. B. bls. 55) og 20. nóvember 1902 (Stj.tið. s. á. B. bls. 275) og afleiðinguna af því þá, að sveitfestisdvöl hlutaðeigenda slitni ekki við burtför, sem þannig er til komin.

Af framangreindri ástæðu verð eg að líta svo á, að Guðfinna Halldórsdóttir hafi unnið sjer sveit í Presthólahreppi og úrskurða, að hún sje ekki sveitlæg í Skeggjastaðahreppi.

107 *Bjef stjórnarráðsins til sýslumannsins í Skagafjarðarsýslu um sveitfesti*
12. ág. geðveiks manns.

Hreppsnefndin í Hólahreppi hefir áfryjað til stjórnarráðsins úrskurði yðar, herra sýslumaður, dags. 10. mars þ. á., þar sem ákveðið er, að Bjarni nokkur Jóhannsson húsmáður á Bakka í Viðvíkurhreppi skuli teljast sveitlægur í Hólahreppi.

Tílefni þessa máls er það, að hinn 20. júní f. á. var leitað til hreppsnefndar Viðvíkurhrepps um hjálp handa manni þessum, af því að hann var þá orðinn svo bilaður á geðsmunum, að hann gat ekki hugsað um nje sjeð fyrir sjer eða sínu, en hreppsnefndir þessara nefndu hreppa greinir á um sveitfesti hans. Það er viðurkent, að hann er fæddur í Hólahreppi og hefir dvalið, án þess að byggja sveitarstyrk, samfleytt 16 ár í Viðvíkurhreppi eftir 16 ára aldur; fyrst 8 ár í vinnumennsku og síðan vorið 1907 í húsmennsku, án þess að hafa sótt um leyfi hreppsnefndar til þess. En það verður að telja upplýst í málinu, að hreppsnefndin hafi vitað um húsmennskudvöl hans þar í hreppi og hafi ekki amast á neinn hátt við henni, og verður þá, eftir þeirri venju, sem með mörgum úrskurð-